

Velké změny v úrovni plodnosti od poslední dekády 90. let 20. století v České republice jsou dlouhodobě předmětem zájmu badatelů. Protože obdobné změny jsou patrné v populačním vývoji většiny vyspělých zemí, i když nemusely probíhat ve stejné době a stejným způsobem, existuje k tomuto tématu rozsáhlá literatura a také byly navrženy nové metody, jak tyto změny studovat. Hlavní výzkumnou otázkou přitom obvykle je pokusit se vyčíslit, nakolik je změna (obvykle pokles úrovně) trvalý a nakolik je dočasný, způsobený pouze posunem rození dětí do vyššího věku žen. Pak by totiž bylo lze očekávat, že dojde k určité míře náhrady nenarozených dětí posunem jejich narození do vyššího věku žen. Záměrem autorky předkládané bakalářské práce bylo tyto nové metody aplikovat na situaci v České republice a s jejich pomocí vyčíslit, nakolik k vyrovnávání nízké úrovně plodnosti v mladším věku dochází ve věku vyšším. Druhým výzkumným záměrem bylo zpracování několika otázek týkajících se populačního klimatu zařazených do šetření Databáze 2013.

Svého úkolu se autorka zhostila se ctí. Předložená bakalářská práce má 68 stran, na kterých je zařazeno kromě textu také 37 obrázků (grafů) a 5 tabulek, kde jsou zobrazeny vesměs výsledky autorčiných výpočtů. Ty jsou založeny na datech z Human Fertility Database, případně dat Českého statistického úřadu a už zmíněné Databáze 2013.

Práce obsahuje všechny požadované náležitosti, rozdělení do kapitol je standardní, jednotlivé kapitoly jsou dobře zpracovány, text je konzistentní. V úvodní teoretické části autorka představuje jak základní teze koncepce druhého demografického přechodu, tak novější názory na nízkou úroveň plodnosti ve vyspělých zemích v současnosti. V metodologické části představuje nově navržené modely, kterými je možné usuzovat na hloubku poklesu úrovně plodnosti v důsledku posunu rození dětí do vyššího věku žen respektive na výši, do jaké se rozením dětí ve vyšším věku úroveň plodnosti zvýší. Oba modely, jak základní srovnávací model, tak relační model, jsou založeny na kohortním přístupu a vyžadují třídění narozených dětí nejen dle věku matky, ale také dle pořadí. Do třetí kapitoly zařadila autorka základní informace o vývoji plodnosti v České republice od roku 1993.

Kapitoly čtvrtá a pátá obsahují výsledky vlastních autorčiných výpočtů. Ve čtvrté jsou představeny výsledky výpočtů základního srovnávacího modelu a relačního modelu – výsledky jsou zobrazeny graficky, jejich slovní interpretace je adekvátní a autorka se zde nedopouští chyb. Pátá kapitola obsahuje základní informace o výsledcích části šetření Databáze 2013 – části věnované rodičovství, např. názoru na chtěný počet dětí, vhodný věk pro rození dětí, faktory ovlivňující věk pro založení rodiny apod. Autorka se nepouštěla do hlubších analýz, spočetla pouze procentní zastoupení respondentů podle jejich odpovědí na příslušné otázky, případně rozdíly v jejich skladbě podle věku či pohlaví.

Závěrečné shrnutí výsledků práce je adekvátní a vyplývá z předchozího textu. Vzhledem k tomu, že se autorka v interpretaci získaných dat či zjištění nedopouští chyb, lze konstatovat, že její práce přispěla k poznání jak probíhajících trendů ve vývoji plodnosti u nás, tak k lepší informovanosti o populačním klimatu. Jde o téma aktuální a výsledků je možno využít k dalším podrobnějším analýzám.

V práci jsem našla jen minimum prohřešků proti pravopisu, většinou šlo o opomenutou interpunkci. Záhloví, které provází celý text, se poněkud odlišuje od názvu práce, což je jen drobná výtka k jinak pěkné formální úpravě. Text je místy poněkud těžkopádný, ale to lze s ohledem na obtížnost tematiky omluvit. Podle mého názoru splňuje práce Anety Ženíškové *“Analýza odkladu a rekuperace plodnosti v Česku v kohortním pohledu“* nároky kladené na bakalářské práce v oboru demografie a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 3. září 2014

Doc. RNDr. Ludmila Fialová, CSc.